

Het Eerste Belasting Manifest van KIZO

(door prof. dr. Victor van Kommer en Peter Thijssen)

Referentie: Artikel "Naar een vernieuwde inkomstenbelasting met ruimte voor ondernemen"

Inleiding

Maatschappijen en haar inwoners zijn altijd onderhevig aan verandering. In ons tijdperk heeft iedereen het gevoel dat zijn tijdperk onzeker is en dat juist hij aan de poort staat van grote veranderingen. Als er echter één constante is in de geschiedenis, dan is het deze onrust over wat morgen brengen zal.

Ook in de laatste twintig jaar zijn er nieuwe ontwikkelingen tot ons gekomen, die in de nabije toekomst noodzaakt tot een ander flankerend fiscaal stelsel:

- Stimulering van de kenniseconomie;
- Globalisering en sterke opkomst van Aziatische economieën;
- Digitalisering van de maatschappij waarbij vooral bepaalde intermediair rollen verdwijnen of sterk van karakter veranderen
- Individualisering van de maatschappij
- Participatie van vrouwen en 'nieuwkomers' in de hoogste segmenten van arbeids- en ondernemersmarkt;
- Vergrijzing;
- Flexibilisering van de arbeidsmarkt, zowel reductie van zekerheid van werk als de enorme groei van het aantal zelfstandig ondernemers;
- Flexibiliseren van de kennismarkt;
- Versterken van zelfredzaamheid en economische participatie van de inwoners;
- (On)houdbaarheid huidig stelsel van hypotheekrente aftrek;
- Sterke behoefte om pensioenstelsel toekomstbestendig te maken;
- Andere invulling aan solidariteit en collectieve verzekeringen;
- Administratieve druk op burgers, ondernemers en overheid;

Dit manifest heeft ten doel om een aanzet te geven voor een (aangepast) belastingstelsel, waarbij een aantal maatschappelijke en economische ontwikkelingen fiscaal gestimuleerd dan wel ingeperkt/bijgestuurd worden. Het manifest is politiekneutraal opgesteld, in de uitvoering kunnen verschillende accenten worden aangebracht in de verschillende heffingspercentages.

Veranderingen op de arbeidsmarkt

Eenzijds is er druk vanuit werkgevers om versoepeling van het ontslagrecht van werknemers te realiseren, anderzijds is er meer behoefte aan tijdelijke dan wel specifieke expertise. De enorme toename van ZZP'ers is daar een karakteristiek van. Deze kennis en expertise markt zal verder groeien. Deze groep ZZP'ers wordt fiscaal gelijkgeschakeld met werknemers zonder het sociale vangnet van werknemers.

Tevens zien we dat er een contante groei in het aantal zelfstandigen door de bewuste keus voor individualisering die mede versterkt wordt doordat er minder zicht is op de beschikbaarheid van collectieve voorzieningen. Anderzijds wordt de groei ook veroorzaakt door werkgevers die behoefte hebben aan verlaging van arbeidskosten en een autonome stroom van nieuwe zelfstandigen omdat hun vak en vaardigheden niet meer voldoen aan de nieuwe eisen op de arbeidsmarkt.

Daarnaast is het in het huidige fiscale stelsel aantrekkelijk voor ondernemers om kosten te maken binnen de onderneming. Daarmee reduceert de ondernemer feitelijk de eigen concurrentiepositie. Als overheid zou “efficiënt plus produceren” gestimuleerd moeten worden.

Voor veel ondernemers geldt dat er op basis van fiscale motieven voor een BV of BV-structuur wordt gekozen, terwijl de bedrijfsactiviteiten dat niet vereisen. Dit heeft een grote administratieve druk tot gevolg, zowel voor de ondernemer als ook voor de overheid.

Inwoners zullen steeds vaker de behoefte hebben om een hybride vorm van inkomen uit arbeid en onderneming te realiseren. Ook het fiscale stelsel zal deze ontwikkeling moeten faciliteren en dat is eenvoudig te realiseren met de volgende oplossingen:

1. Inkomen uit ondernemen ontkoppelen van inkomsten uit arbeid;
2. Inkomen uit ondernemen kent een specifieke fiscaliteit (box 2);
3. Ondernemers krijgen een forfaitair kostenniveau toegewezen, dat stimuleert efficiënt ondernemen (hetgeen betekent het afschaffen van aftrekbare kosten, gemengde kosten, berekening privé gebruik etc.);
4. Omzet is leidend voor heffing:
  - a. Omzetbelasting
  - b. Winstheffing (op basis van omzet minus loon, inkoop en forfaitaire kosten)
  - c. Heffing is eindheffing
5. Investerings bij inkomen uit ondernemen zijn onderdeel van de forfaitaire kosten;
6. Afschaffen van VAR en urencriterium;
7. Stimulering van daadwerkelijke pensioenopbouw van ondernemers, zzp'ers en andere dienstverleners niet zijnde in vast dienstverband.

Faciliteren van zelfredzaamheid en participatie

Was vroeger de zekerheid van werkgarantie en pensioenvoorziening een van de fundamenteën in onze economie, nu zien we in een rap tempo dat de eerder genoemde zelfredzaamheid met de daarbij behorende waarden als initiatief en deskundigheid de overhand gaat nemen, en dit geldt natuurlijk voor de jongere generatie en de professionele dienstverleners. We moeten daarbij in ogenschouw nemen dat de stutten onder de nieuwe economie juist initiatief, risico, kunde en kennis zijn welke niet door ons belastingstelsel worden erkend of gefaciliteerd. Het is eerder de vorm van de werkrelatie of ondernemerschap wat het onderscheidende element is.

We zien dat in tijden van recessie de zelfstandigen hun reserves opsouperen en dat in betere tijden hun winst progressief wordt belast. Daarnaast is de afwezige of karige toegang tot het sociale zekerheids- en pensioenstelsel een keuze die zelfstandigen natuurlijk formeel hebben gemaakt, maar in werkelijkheid bestaat er geen goed alternatief voor de zelfstandigen waardoor van een keuze ook geen sprake kan zijn. De flexibele schil rond onze economie, die ons voor een scherpe recessie heeft behoed, kent geen maatschappelijke tegenprestatie.

Kennis en vermogen

Momenteel wordt vermogen boven de vrijstelling belast. De overheid verwacht in toenemende mate dat inwoners zelf verantwoordelijkheid nemen voor inkomensvoorzieningen. Daar vallen uiteraard pensioenvoorzieningen onder, maar ook voorzieningen voor fluctuaties in inkomen per jaar. Vermogensvorming moet fiscaal gestimuleerd worden.

Het ontwikkelen van kennis en expertise moet sterker worden gestimuleerd. Dat verhoogt de zelfredzaamheid op de arbeidsmarkt. Nu is er een drempelwaarde en is aftrekbaarheid

weggevallen in het arbeidskostenforfait en beperkt in de buitengewone lasten aftrek. Deze heringevoerde stimulans zou voor iedere inwoner moeten gelden en hoeft niet afhankelijk te zijn van inkomen en positie tenzij de uitgave alleen bestemd is voor bekwaamheden waar de economie geen behoefte aan heeft.

Sparen, subsidies, bijdragen, toeslagen en maatschappelijk rekening courant

We zien momenteel een flink aantal regelingen voor sparen, subsidies, bijdragen en toeslagen. We kunnen noemen:

- De aftrek pensioenpremies in de Wet LB en de Wet IB;
- De afgeschafte spaarloonregeling;
- De FOR (forfaitaire oudedagsreserve voor ondernemers);
- De afgeschafte levensloopregeling;
- Het voorgestelde sociale leenstelsel;
- Etc.

Daartegenover staan een aantal uitgaven van de overheid die noodzakelijk worden geacht als burgers juist niet de middelen hebben om de kosten te dragen. Een paar voorbeelden:

- Studietoelagen en goedkope studieleningen;
- Kinderopvangtoeslag;
- Huurtoeslag;
- Zorgtoeslag;
- Etc.

Er pleit veel voor om het oerwoud van voorzieningen en spaarfaciliteiten onder een dak te brengen. De Belastingdienst introduceert een maatschappelijk rekening-courant waar enerzijds opnamen mogelijk zijn en anderzijds sparen inzichtelijk wordt gemaakt. De particuliere pensioenvoorzieningen zouden hier buiten beschouwing moeten blijven.

Voor zowel Toeslagen als Voorzieningen bepaald de overheid de definities en kaders. Toeslagen worden uit overheidsmiddelen ingezet om gewenst gedrag te stimuleren en hebben daarmee een dynamisch karakter. Waarbij wel aangetekend moet worden dat de overheid een betrouwbare en duurzame partner moet zijn.

Voorzieningen betreffen de eigen middelen van de inwoner waarvoor de overheid fiscale faciliteiten biedt ten behoeve van zelfredzaamheid, zoals pensioen, variatie in inkomen, arbeidsongeschiktheid etc.

Bij een maatschappelijk rekening-courant zal enerzijds de band tussen burger en publieke dienst helderder worden en anderzijds zullen bepaalde onttrekkingen of reserveringen worden gesaldeerd. Dit zal leiden tot een vereenvoudiging en daardoor een vermindering van de uitvoeringskosten.

Wij pleiten ervoor om al deze regelingen te uniformeren en te transformeren naar een rekening-courant verhouding met de overheid. De volgende oplossingen faciliteren deze doelstellingen beter:

1. Vermogen onderverdelen in

- a. "Vrij beschikbaar" welke belast is;
- b. "Werkkapitaal onderneming", gemaximeerd door afleiding van omzet;

c. "Reserveringen inkomen", onbelast maar bij aanspreken belast;

2. Verstrek iedere inwoner een aftrekpost voor opleiding bij erkende onderwijsinstellingen en trek deze af tegen een vast percentage (voorstel hoogste IB tarief);

3. Uniformeren van het woud van regelingen voor sparen, subsidies, bijdragen en toeslagen en een transformatie naar een rekening-courantverhouding met de overheid. (nader onderzoek nodig)

Het Maatschappelijk Rekening Courant biedt inwoners de mogelijkheid om keuzes te maken welke de gewenste zelfredzaamheid bevorderen. Het doel is om inwoners de mogelijkheid te bieden om keuzes te maken voor hun vermogensvorming dan wel opbouwen van aanspraken.

Het huidige pensioenstelsel kan behouden blijven. Er ontstaat dan een aanvulling vanuit opgebouwd eigen voorzieningen, dan wel zelf opgebouwde aanspraken via verzekeringen.

Het biedt ook de mogelijkheid om bijvoorbeeld een sociaal leenstelsel voor de studiefinanciering te integreren, los van invulling door de overheid of markt.

Het voordeel van een Maatschappelijk Rekening Courant is (in combinatie met de genoemde fiscale faciliteiten) dat de inwoners en overheid samen de vermeende onzekerheden, als gevolg van de maatschappelijke ontwikkelingen, kunnen reduceren. Het instrument van Toeslagen en Voorzieningen maakt ook dat inwoners actiever betrokken worden bij het keuzeprocess.

Hypotheekrenteaf trek

De problematiek van de hypotheekrenteaf trek is natuurlijk evident. Het is op den duur maatschappelijk niet meer te betalen. Vanuit Brussel zal de druk op Nederland alleen maar toenemen. Het feit dat hogere inkomens meer voordeel genieten door middel van de schijvensystematiek is niet langer verdedigbaar. De huidige onduidelijkheid draagt er mede toe bij dat de woningmarkt zich in een impasse bevindt. De geringe aanpassing door het Kabinet Rutte II creëert wellicht wat rust, maar zal uiteindelijk niet leiden tot een fundamentele en permanente oplossingen. Een aantal oplossingsrichtingen voor deze problematiek:

1. Wonen niet meer langer deel laten uitmaken van Box 1: verlaat het principe van 'inkomen uit wonen';
2. Introduceer Woontoeslag Koopwoning (kan onderdeel zijn van de rekening courant verhouding):
  - Inkomensafhankelijk (hef de ongelijkheid in voordeel tussen belastingplichtigen op);
  - Stimuleer aflossing door woonkosten in de vorm van hypotheekrente te relateren aan de WOZ;
  - Zorg voor startersstimulatie door bijvoorbeeld bij de eerste koopwoning gunstiger voorwaarden te hanteren;
3. Introduceer Woontoeslag Huurwoning (en harmoniseer deze met woontoeslag, de overheid moet immers een neutraal standpunt innemen):
  - Inkomenstoets (geen huurtoeslag boven een bepaald verzamelinkomen);
  - Bepaal minimum en maximum huur voor Huurtoeslag (bijvoorbeeld €300 - 600);
  - Huur wordt vastgesteld op % van inkomen, verschil is de huurtoeslag;
4. Schaf de overdrachtsbelasting af en vervang deze door een belasting op de overwaarde bij verkoop, eventueel te bezien als voorheffing op de successiebelasting.

Maatregelen op korte termijn te implementeren:

Het Nieuwe Belastinghuis gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

1. Inkomen uit Arbeid is gebaseerd op een arbeidsrelatie met gezagsverhouding; afdracht van premies en belasting door werkgever middels loonheffing;
2. Inkomen uit Ondernemen is gebaseerd op omzet waarbij kosten worden onderverdeeld in:
  - Loonkosten (controleerbaar o.b.v. loonheffing)
  - Inkoopkosten (directe relatie met de omzet, dus toetsbaar o.b.v. kengetallen);
  - Forfaitaire kosten voor de ondernemer (vast percentage van de omzet);
  - Afdracht van belasting (winstheffing) gelijktijdig met omzetbelasting (waardoor ook de Belastingdienst zich kan concentreren op de inkomenszijde i.p.v. de kostenuitgaven);
3. Vermogen:
  - 'Vrij beschikbaar' (belast);
  - 'Werkkapitaal' (maximum afgeleid van omzet);
  - 'Reserveringen' (nu niet belast maar bij aanspreken wel);
4. Sparen, subsidies, bijdragen en toeslagen worden ondergebracht in het Uniform Toeslagen mechanisme en maken onderdeel uit van een Maatschappelijk Rekening Courant;
5. Transformeren van de hypotheekrenteaftrek en huursubsidie naar woontoeslag(en) of invoeren van aparte gefixeerde aftrekbox.

Overige ingrepen:

1. Opheffen VAR en uren criterium voor ondernemers;
2. Rationaliseren van "onnodig" gebruik van BV of BV structuren (zorg dat de IB zich richt op de echte onderkant van het ondernemersland);
3. Instellen van aftrekpost ten behoeve van kenniseconomie;
4. Afschaffen van de overdrachtsbelasting en vervangen door een "surplus value".